

raucher non-fumeur, не узимају у обзир скр. апозиционе (karmadharaya) сложенице као *abrahmana* „који није браман“ или грч. *a-nimphe*.

Међутим писац је и самим утврђивањем чињеничког стања у разним језицима успео да покаже везу између начина исказивања релативне реченице и суфиксације односно префиксације и тиме учини прихватљивом своју тезу.

М. Флашар, Београд.

PITTIONI RICHARD, *Probleme und Aufgaben der urgeschichtlichen Bergbauforschung nach Kupfererz in der alten Welt* (ibidem).

У овом кратком осврту Р. Питиони говори о новим достигнућима на пољу испитивања античких рудника бакра у области данашње Аустрије, нарочито Салцбурга и Тирола.

При тим испитивањима је утврђено да су рудари у предисториском и раном историском добу експлоатисали искључиво сулфидну руду бакра и то само бакарни пирит (nur den Kupferkies der karbonspätigen Lagerstätten) док лежишта другог састава нису користили, мада су се у истој области налазила и богатија сулфидном бакарном рудом. То показује да су рудари у области аустријских Алпи приступили своме послу са одређеним техничким знањем, што потврђује и непроменљивост рударске технике установљена приликом испитивања г. 1932 у тим областима.

Из ових је чињеница изведен закључак да преисториско рударство у Аустрији не може бити аутохтоно. Писац предлаже да се његова појава датира у време око 1600 г. пре н. е. и у вези са тим, у белешци, указује на могућност његова порекла са Блиског Истока.

На крају Р. Питиони излаже обиман пројекат организације даљег испитивања налазишта и материјала од којег су начињени чувани нам предмети, у коме би пресудну улогу играла спектрална анализа, истичући да се културне и привредне везе не могу испитивати искључиво помоћу типологије као што је досада чињено, већ да треба пре свега обратити пажњу на технику израде. Ту писац завршава нарочито занимљивом изјавом да је крајње време да истраживање преисторије пређе из свог романтичног стадија у еру озбиљног историског испитивања.

Тежиште је реферата на пројекту сарадње археологије и егзактних науки.

М. Флашар, Београд.

KRETSCHMER PAUL, *Hethitische Relikte im kleinasiatischen Griechisch* (ibidem).

Трагови хетитске културе и језика налазе се, како је познато, од 1200 пре н. е. до у хеленистичко и римско доба, а у појединим случајевима и до у познија времена. Такав један случај обрађује под горњим насловом П. Кречмер. Он кратко помиње неке од ових трагова, као култ Велике Мајке (хет. сунчана богиња из Арине, *Hepit*, лид. Μητρ *Ἰτα*, мајонска *Miāa=maia* „мајка“, фриг. *matar Kubile*, *Κυβέλη*, хелен. Μεγάλη μήτηρ, *Magna mater Idaea*), врачање по утроби, речи *ixar* „крв“ (хет. *eshar*), *тархува* „свечано сахранити“ (бог *Tarhu*, Gl. XXVIII, 104), *βασσάρα* (које одваја од *βασσάρη*, *ἀλώπηξ παρὰ Κρηναίους* “Хес. и доводи у везу са хет. *va-as-su-u-va-ar* „одећа“ које Б. Хрози везује за иевр. *ues*-, лат. *vestio*, ст.-инд. *vasanam*) и лична имена *Appa Atta*.

Остатак расправе посвећен је тумачењу појаве завршетка *-ant* у новогрчком понтском дијалекту, у коме писац види хетитски реликт.

Носиоци овог дијалекта су 1922 г. прешли из Анатолије у Грчку. Тај дијалекат, који до најновијег времена налазимо на јужној обали Црног Мора у области античке Пафлагоније и на северу у Јужној Русији, карактерише старогрчки изговор гласа η. У том говору налазимо и суфикс *-ant* у колективској служби: 1. код колектива и плурала неких апстракта и конкретна на *-α* и *-η* као *βρεχί pl. τὰ βρεχία* „капи кише“ *τὰ βρεχιάδας* „киша“; 2. код породичних имена пореклом од личних на *-ης, -εῖ, -οῖ, -ιοῖ, -αῖ, -ηῖ* у облику *-αντ* од *-ανδο* као у *Ἀκριάας Ἀκριάαντ*,

Λαυρέντιος Λαυρεντιάδης (колективски карактер ових образовања доказује употреба њихова генетива у својству топонима: Λαυρεντιάνων sc. χωρίον); 3. у pl. појединих именица на -άς, -άς и -ης као ἀλογάς „коњушар“ ἀλογάδης и 4. у pl. придева на -εας као у ὀκνέας „лен“ ὀκνάδης.

Тумачење овог завршетка заснива П. Кречмер на сличној појави у хетитском где налази следеће три употребе суфикса: 1. код колектива — *antuhša* „човек“ *antuhšannant* „становништво“; 2. у неким речима које се јављају и без тог суфикса — *parna parnant* „кућа“ и 3. код неких придева — *daššu daššuuant* „јак“.

Што се великог временског размака између хетитског и понтоског тиче, писац сматра да он није препрека овакву везивању, будући да су предгрчки језици живели још IV., V. и VI. в. н. е. и да се *-nt* у плуралској служби налази и у тохарском (A *el* „дар“ pl. *elant*, B *oko* „плод“ pl. *okonta*). Како су у питању неутра и стара апстракта то је већ В. Махек (Lingua Posnaniensis I, 89, 1949) показао да се тај суфикс може довести у везу и са слов. облицима као рус. pl. на *-enta*: *telënok teljata* од *telenta*.

Доносећи ово тумачење П. Кречмер без полемике одбацује раније покушаје објашњења ових облика које су дали Г. Хаџидакис (Επιστημονικὴ ἔρετηρὶς τοῦ Ν° 25—27, 1912) и Д. Икономидис (Glotta 25 1936, 189—194). Доиста по мишљењу ових стручњака ови су облици постали на прилично сложен начин. Г. Хаџидакис мисли да се од прелазу именица и партиципа са pl. на *-αντες* у 2. деκлинацију, те развоју тако насталог *-αντοι* у *-ανδ*. П. Икономидис рачуна са додавањем општегрчког завршетка *-ιδες* јерменским именима и патронимицима на *-αν* и *-ιδαν* (Βαργάνιδες, Μεριζανίδιδες), понтским губитком ненаглашеног *ι* унутар речи и прелазом у 2. деκлинацију.

Како се види ова старија тумачења имају извесну вероватноћу, али за ново објашњење и поред великог временског размака говори готово потпуно поклапање употребе суфикса *-ant* у хетитском и понтском.

На крају је још нарочито интересантна и комбинација Сим. Пирхегера (Die slav. Ortsnamen im Mürzgebiet, 1927, 107) да је назив места *Chatsch*, чији су старији облици *Chatissa* (документовано год. 970—77), *Chatisse* (г. 982), *Katsch* (г. 1178) и њему просторно блиског села *Rauchenkatsch* (које се г. 1359 звало *de Chaise*) потиче од Хетита. Ову претпоставку прихвата и П. Кречмер. Он то чини на основу чињенице да је село *Rauchenkatsch* користило, како се из података о њему види, год. 1359 рудник сребра, да се име *Chatissa* и име града Хата (*Hattusas Haddusas*) готово поклапају, те да се најзад овај последњи назив често бележи идеограмом који у сумерском има значење „сребро“. На основу ове комбинације и чињенице да је Предња Азија била богата сребром, те да се у области данашње Аустрије у средњем веку добијало, после Шпаније, највише сребра у Европи, П. Кречмер износи мишљење да су Хетити, по паду свога царства, донели своја искуства у рударском послу на Запад, у Европу. У том погледу П. Кречмер има подршку савремених егзактних испитивања рударске технике у области Аустрије. (В. горе о Питионијевом чланку. Схватања ових научника не подударају се у погледу хронологије; Питиони би према овом лингвистичком податку морао да спусти време доласка рудара у области данашње Аустрије за читавих 400 г.). М. Флашар, Београд.

TOUDOUIZE, GEORGES G.: *Le secret des Argonautes*. Paris. Berger—Levrault; 1947, 312 p., 8°, (avec une carte hors de texte.)

Francuski novelist i romansijer Ž. Tuduz, чији је роман *Le Petit Roi d'Ys* nagradila Francuska akademija, napisao је већи број дела за које је узео сиже из историје и уметности. Међу насловима njegovih шеснаест дела ни један не казује да је досада Tuduz залазио и у антику. Међутим, овај литерарни покушај о Argonautима базира се на добром познавању античких традиција о njihovoj пловидби до Kolhide по златно руно као и о да-